

Minzcuz Sawcih Okbanj Cienhangh Swhginh Bangfuz Hanghmoeg
民族文字出版专项资金资助项目

Dauqsaw Ywcuengh
Saedyungh

实用壮医药丛书

YWCUENGH CIENGZYUNGH SAEKSIENGQ GOYW

常用壮药原色图谱

(Sawcuengh Caeuq Sawgun)

(壮汉双语)

Vangz Gozcinh

Cinz Vwnzgwz

Yangz Sunfaz

Cujbenh

Lanz Siujyinz

Hoiz

王国桢

覃文格

杨顺发

兰小云

主编

译

Gvangjsih Gohyoz Gisuz Cuzbanjse
广西科学技术出版社

Minzcuz Sawcih Okbanj Cienhangh Swghinh Bangfuz Hanghmoeg
民族文字出版专项资金资助项目

Dauqsaw Ywcuengh Saedyungh
实用壮医药丛书

YWCUENGH CIENGZYUNGH SAEKSIENGQ GOYW

常用壮药原色图谱

(Sawcuengh Caeuq Sawgun)

(壮汉双语)

Vangz Gozcinh

Cinz Vwnzgwz

Yangz Sunfaz

Lanz Siujyinz

Cujbenh

Hoiz

王国桢

覃文格

杨顺发

兰小云

主编

译

Gvangjsih Gohyoz Gisuz Cuzbanjse
广西科学技术出版社

图书在版编目 (CIP) 数据

常用壮药原色图谱: 中文、壮文 / 王国桢, 覃文格, 杨顺发主编; 兰小云译. — 南宁: 广西科学技术出版社, 2017. 11

(实用壮医药丛书)

ISBN 978-7-5551-0883-2

I. ①常… II. ①王… ②覃… ③杨… ④兰… III. ①壮族—民族医学—中药材—图谱 IV. ①R291.808-64

中国版本图书馆CIP数据核字 (2017) 第 271226 号

常用壮药原色图谱 (壮汉双语)

CHANGYONG ZHUANGYAO YUANSE TUPU (ZHUANG HAN SHUANGYU)

王国桢 覃文格 杨顺发 主编

兰小云 译

策 划: 罗煜涛 陈勇辉
特约编辑: 覃祥周 韦愿娜
封面设计: 韦娇林

责任编辑: 罗煜涛
责任校对: 何燕英 韦淑英 覃 波
责任印制: 韦文印

出 版 人: 卢培钊

出版发行: 广西科学技术出版社

社 址: 广西南宁市东葛路 66 号

邮政编码: 530022

网 址: <http://www.gxkjs.com>

经 销: 全国各地新华书店

印 刷: 广西地质印刷厂

地 址: 南宁市建政东路 88 号

邮政编码: 530023

开 本: 787 mm×1092 mm 1/16

字 数: 260 千字

印 张: 11

版 次: 2017 年 11 月第 1 版

印 次: 2017 年 11 月第 1 次印刷

书 号: ISBN 978-7-5551-0883-2

定 价: 36.00 元

版权所有 侵权必究

质量服务承诺: 如发现缺页、错页、倒装等印装质量问题, 可直接向本社调换。

Vahhaidaeuz

Ywcuengh dwg lwgminz Bouxcuengh ciengzgeiz doxdaeuj youq ndaw swnghcanj swnghhoz hozdung caeuq bingh doxdaeuj cunggez ndaej gij gingniemh. Haemq nanz doxdaeuj, Ywcuengh mboujdan vih Bouxcuengh ndangcangq sengsanj guh ok le gungyen youqgaenj, daengz ngoenzneix caemhcai q lij dwg gij soujduenh caeuq fuengfap lwgminz Bouxcuengh yw bingh miz yungh ndeu. Baksak Si (digih) Minzczuz Yihyoz Yenzgiusoj laebbaenz doxdaeuj, ginggvaq doengh boux guh hong gohyenz Ywcuengh geij daih vunz sinhoj roengzrengz, youq Ywcuengh haivat, cingjleix caeuq doigvangj daeuj yungh aeu ndaej itdingh cingzcik, ndaej daengz “Aen Danhvei Daengxguck Minzczuz Doxgiet”, Baksak Si (digih) Gohgi Cinbu Ciengj, miz di yenzgiu cwngzgoj lij baiz youq hangz daihdaeuj Gvangsiah gak aen si.

《Dauqsaw Ywcuengh Saedyungh》 (sawcuengh caeuq sawgun) dwg Baksak Si (digih) Minzczuz Yihyoz Yenzgiusoj doengh boux guh hong gohyenz Ywcuengh geij daih vunz ginggvaq 20 lai bi sinhoj roengzrengz, daj haiej daengz ndawbiengz haivat, soucomz guh yw sucaiz Ywcuengh daengz gohyoz daeuj faen loih, cingjleix, daj haidaeuz cij dwg swhliu neibu daengz baez daihdaeuz ok saw, caemhcai q ginggvaq ciengzgeiz yw bingh sizcenj caeuq doigvangq daeuj yungh, ginggvaq lai baez coigaij caemhcai q dauq lingh biensij cij baenz. Dauq saw neix yawjnaek fuengbienh saedyungh, heih guh daengz, geiq hamzmiz doenghgi j cihsiz Ywcuengh ndawbiengz gag miz, youh miz gij lijlnun gihcu j lauxsaed, dauqsaw neix gungh faen baenz 4 cek; Cek daih'it dwg 《Ywcuengh Gihcu j》, cujyau gaisau Ywcuengh dayawj duenqbingh, gaemhlumh duenqbingh, camvah duenqbingh, dingqsing duenqbingh, damqyawj duenqbingh daengj doengh cungj duenqbingh fuengfap Ywcuengh ciengzyungh caeuq Ywcuengh gvet sa yw bingh, Ywcuengh gyokmbok yw bingh (cungj itbuen fuengfap gyokmbok, Ywcuengh ywmbok mbokgok ywfap), Ywcuengh raemxyw swiqndang ywfap, Ywcuengh feizdaeng cit

ywfap, Ywcuengh maeyw diemjcit ywfap, Ywcuengh cuizyw ywfap caeuq Ywcuengh camzlwed ywfap daengj caet cungj Ywcuengh ciengzyungh fuengfap. Cek daihngeih dwg 《Ywcuengh Duenq Bingh Yw Bingh》, cujyau gaisau gij fuengfap duenqbingh, gij yenzcwz caeuq fuengfap ywbingh Ywcuengh neigoh, Ywcuengh vaigoh, Ywcuengh fugoh, Ywcuengh wzgoh, Ywcuengh bizfuh singbinggoh, Ywcuengh vujgvanhgoh caeuq Ywcuengh nanzgoh, cujyau gaisau gij yienzaen baenzbingh, gij yienghraen seiz ywbingh bingh ciengzraen, gij bingh raen lai caeuq fuengfap ciengzsaeq ywbingh Ywcuengh daengj. Cek daihsam dwg 《Danyw Caeuq Ywcauh Ciengzyungh Ywcuengh》, cujyau gaisau gij danyw Ywcuengh caeuq gij boiqfueng, guhfap, gunghyau, cujyau yw, yunghfap caeuq gangjmingz ywcauh Ywcuengh. Cek daihsei dwg 《Ywcuengh Ciengzyungh Saeksiengq Goyw》, cujyau gaisau 8 aen cungjloih 160 cungj Ywcuengh ciengzyungh, daj goekgaen, singqfeih gunghyung, yunghfap yunghliengh caeuq danyw ciengzyungh daengj fuengmienh guh gaisau, caemhcaiq boiq miz mbawsiengq saeksiengq Ywcuengh, fuengbienh seiz ywbingh doiqciuq daeuj yungh.

Dou maqmuengh 《Dauqsaw Ywcuengh Saedyungh》 (sawcuengh caeuq sawgun) ok saw le, ndaej baenz boux lauxsae ndei caeuq baengzyoux ndei doengh boux Ywcuengh lajmbanj, baenz boubuex ndei doengh boux gyaez Ywcuengh. Aenvih de daj lajmbanj daeuj, dou maqmuengh de caiq dauqma daengz ndawbiengz bae roengzrag haeuj ndaw namh maenhdwd bae, hai ok dujva singjsien minzcuz doxgiet, dawz mak rimrwd haengzswd lwgminz ndang cangq rengz ak. Dou caensim gyo'mbaiq doengh boux banlaux caeuq conghyah hawj dauq saw neix guhhong dwgrengz sinhoj, gyo'mbaiq doengh boux doengzhangz Ywcuengh bangcoengh gvansim dauq saw neix ok saw. Maqmuengh conghyah, doengzhangz lai son'gyauq, miq raeuz hawj raeuz ndaej gaij ndei, dou caensim gyo'mbaiq lailai bae.

Bouxbien

Bi 2017 Ndwen 6

前 言

壮族医药是壮族人民在长期的生产生活实践活动中同疾病做斗争的经验总结。长期以来，壮族医药不仅为壮民族的健康繁衍做出了重要贡献，而且至今仍然是壮族人民防治疾病的有效手段和方法之一。百色市（地区）民族医药研究所成立以来，经过几代壮医药科研工作者的艰苦努力，在壮医药发掘、整理及推广应用方面取得了一定的成绩，荣获“全国民族团结先进单位”、百色市（地区）科技进步奖，一些研究成果走在广西各市的前列。

《实用壮医药丛书》（壮汉双语）是百色市（地区）民族医药研究所几代壮医药科研工作者经过 20 多年的艰苦努力，从深入民间发掘、搜集壮医药学素材到科学分类、整理，从最初的内部教材到初次出版的书籍，并经过长期临床实践和推广应用，经多次修订并重新编撰而成。本丛书注重简便实用，可操作性强，既蕴涵着原汁原味的民间壮医药知识，又具有朴素的理论基础，本丛书共分为 4 册：第一册《壮医基础》，主要介绍壮医望诊、按诊、询诊、闻诊、探病诊法等壮医常用诊法及壮医刮痧疗法、壮医拔罐疗法（普通拔罐法、壮医药物竹罐疗法）、壮医药浴疗法、壮医灯火灸疗法、壮医药线点灸疗法、壮医药锤疗法和壮医刺血疗法 7 种壮医常用技法。第二册《壮医临床》，主要介绍壮医内科、壮医外科、壮医妇科、壮医儿科、壮医皮肤性病科、壮医五官科和壮医男科的诊断方法、治疗原则和方法，主要介绍常见病、多发病的病因、临床表现和壮医具体治疗方法等。第三册《常用壮医药方剂与制剂》，主要介绍常用壮医方剂及壮药药剂的配方、制法、功效、主治、用法及说明。第四册《常用壮药原色图谱》，主要介绍 8 个种类 160 种常用壮药，从来源、性味功能、用法用量和常用处方等方面进行介绍，并配以道地壮药原色照片，利于临床对照使用。

我们希望《实用壮医药丛书》（壮汉双语）的出版，能够成为基层壮医师的良师益友，成为壮医药爱好者的良伴。因为它来自民间，我们希望它能回到民间去深深扎根，开出鲜艳的民族团结之花，结出累累的民众健康硕果。我们谨向为本丛书倾注心血和汗水的前辈和专家，向支持关心本丛书出版的壮医同道深表敬意和谢意。希望专家、同道不吝赐教，给予批评指正，我们将不胜感激。

编者

2017年6月

Moegloeg 目 录

Cieng Daih' it Yw Gaijdoeg 第一章 解毒药	1
Golwgluengh / 叶下珠	1
Go' gyakiq / 小飞扬	2
Maexdeihmeij / 救必应	3
Ginhsenfungh / 金线风	4
Govaihag / 路边菊	5
Golinxngwz Vahau / 白花蛇舌草	6
Byaekcenz / 雷公根	7
Samveng / 三叉苦	8
Gogukgaeq / 鸡骨草	9
Gaeumei / 火炭母	10
Godauqrod / 土牛膝	11
Goganggaeuj / 土黄柏	12
Gyaemfangz / 狗肝菜	13
Gogemzgungq / 鬼针草	14
Raghaizcauj / 草鞋根	15
Golinzgaeq / 蒲公英	16
Gogaekboux / 淡竹叶	17
Go' haeunaeh / 败酱草	18
Nyafaengzbengj / 垂盆草	19
Ngaihseiq / 青蒿	20
Nomjsoemzsaeh / 半枝莲	21
Go' byaekmengh / 龙葵	22

Go' nyaenhhenj / 千里光	23
Faexgoenglauz / 十大功劳	24
Vagut / 菊花	25
Yaguhcauj / 夏枯草	26
Moegbiet / 木鳖子	27
Gocaetmbaw / 绞股蓝	28
Godiengangh / 虎杖	29
Caekdungxvaj / 七叶一枝花	30
Nyafaenzlienz / 穿心莲	31
Ragduhbya / 山豆根	32
Byaeknda / 半边莲	33
Goseganh / 射干	34
Lienzbatgak / 八角莲	35
Vuengzgae / 梔子	36
Godaebdoengz / 木贼	37
Govaetdauz / 地桃花	38
Goloedcaemj / 溪黄草	39
Go' gyak / 飞扬草	40
Go' ndokmax / 六月雪	41
Faexan Mbaw Hung / 大叶桉	42
Gocazso / 葫芦茶	43
Gungqsou / 蟾蜍	44
Gietlungz / 火殃藜	45
Gonaenh / 鹰不扑	46
Faexdinbit / 鸭脚木	47
Nywjhaeu Heu / 芸香草	48
Gofaetvaiz / 苍耳子	49

Caekgoekmbe / 望江南	50
Gogimsienq / 无根藤	51
Cieng Daihngeih Yw Diuzdoeng Roenheiq	
第二章 通调气道药	52
Lungzliyez / 龙脷叶	52
Nyabaehgeuj / 吉祥草	53
Goriengguk / 虎尾兰	54
Faenghndiengq / 卜芥	55
Go' moeggyej / 鹅不食草	56
Goyoeknuemz / 量天尺	57
Va' gyapbangx / 蚌花	58
Gomakmuh / 磨盘草	59
Megsieng / 金荞麦	60
Yangzginhgiz / 洋金菊	61
Cazdeih / 矮地茶	62
Davangzcauj / 石斛	63
Makyid / 余甘子	64
Megdoeng / 麦冬	65
Maenzgutgeuj / 天冬	66
Gonoegnueg / 天南星	67
Maenzraeu / 百部	68
Mbaw Makbizbaz / 枇杷叶	69
Byaekvaeh / 鱼腥草	70
Hingndip / 生姜	71
Yiengcimz / 薄荷	72
Goswjsuh / 紫苏	73
Goliengjraemx / 虾须草	74

Goreiz / 榕树	75
-------------------	----

Cieng Daihsam Yw Diuzdoeng Roenhaeux

第三章 通调谷道药	76
Naengmaksigloux / 石榴皮	76
Maenzndaeu / 山乌龟	77
Mbawbyaekbat / 假蒟叶	78
Makmoed / 黄皮果	79
Goriengroeggaeq / 凤尾草	80
Gosahyinz / 砂仁	81
Byaekhom / 小茴香	82
Lwggwzmbwn / 野颠茄	83
Duhyangj / 刀豆	84
Makfuzsouj / 佛手	85
Batgak / 八角	86
Sagieng / 山柰	87
Gaeucijginh / 使君子	88
Ginghndoengz / 高良姜	89
Lwgrazbag / 火麻仁	90
Gogamnyap / 独脚金	91
Makcoengh / 蓖麻子	92
Nyangqnyungz / 芦荟	93

Cieng Daihseiq Yw Diuzdoeng Roenraemx

第四章 通调水道药	94
Bohlozcwx / 假菠萝	94
Gomaxdaez / 车前草	95
Gutndaem / 铁线草	96
Go' byaekgyap / 篇蓄	97

Nyasambak / 三白草	98
Gvangigimcienz / 广金钱草	99
Sincaz / 肾茶	100
Cieng Daihhaj Yw Dingzlwed 第五章 止血药	101
Gaeundaux / 扶芳藤	101
Hwzwmwzcauj / 黑墨草	102
Go' nyiengh / 大蓟	103
Mbawngaih / 艾叶	104
Gobwzgiz / 白及	105
Hingsamcaet / 田七	106
Nyacaijmaj / 仙鹤草	107
Mbaw Gobegbenj / 侧柏叶	108
Cieng Daihroek Yw Diuzdoeng Lohlungz Lohhuj	
第六章 通调龙路火路药	109
Gogoenx / 罗裙带	109
Go' ngaihlaux / 大风艾	110
Byaeksoemjmeiq / 酢浆草	111
Gooenciq / 穿破石	112
Gofunghlwed / 走马胎	113
Hazrang / 香茅	114
Goloemq / 肿节风	115
Gaeuroetma / 鸡屎藤	116
Nyayouzfanz / 陆英	117
Byaeknu / 连钱草	118
Gobienmax / 马鞭草	119
Lozsizdwngz / 络石藤	120
Gosoqmoeg / 苏木	121

Ginhsendiuhuzluz / 金线吊葫芦	122
Baklaghomj / 徐长卿	124
Raglingzsien / 威灵仙	125
Oenceu / 两面针	126
Ragcumaz / 苎麻根	127
Gaeusaejgaeq / 巴戟天	128
Gomehnaeuh / 莪术	129
Caeglamz / 泽兰	130
Gofwngzmaxlaeuz / 骨碎补	131
Hinghenj / 姜黄	132
Gobeilanz / 佩兰	133
Goujciz / 狗脊	134
Gohihcenh / 豨莶草	135
Dujfuzlingz / 土茯苓	136
Cieng Daihcaet Yw Boujhaw 第七章 补虚药	137
Gocaenghnaengh / 土人参	137
Swnjgyaeujhenj / 黄花倒水莲	138
Lwgrazndaem / 黑芝麻	139
Cehmbu / 莲子	140
Gonijcinh / 女贞子	141
Senhmauz / 仙茅	142
Ginghsw / 黄精	143
Maenzgya / 何首乌	144
Vabeghab / 百合	145
Vaizsanh / 山药	146
Gaeulwed / 鸡血藤	147
Goragdingh / 千斤拔	148

Go' nguxcauj / 五加皮	149
Niuzdaliz / 牛大力	150
Cieng Daihbet Gijwnq 第八章 其他	151
Leizgunghdwngz / 雷公藤	151
Ngaihmnwj / 益母草	152
Lwgsaeg / 洗手果	153
Cehbeizsen / 蒲葵子	154
Gaeugvaqngaueu / 钩藤	155
Go' manhbya / 萝芙木	156
Senhcaujgwnh / 萱草根	157
Nywjfuemx / 含羞草	158
Gangzngwd / 扛板归	159
Ngveihlaehcei / 荔枝核	160
Gomaenzbyaj / 黄药子	161

Cieng Daih' it Yw Gaijdoeg

第一章 解毒药

Golwgluengh

叶下珠

【Goekgaen】Dwg baenz go golwgluengh doenghgo dagizgoh. *Phyllanthus urinaria* L.

【Singqfeih Gunghyung】Singq liengz, feih gam、haemz. Siuhuj gaijdoeg. Aeu daeuj yw ganhyenz、cangzyenz、sinyenz daengj.

【Yunghfap Yunghliengh】Cienq raemx gwn, 15 ~ 20 gwz.

【Danyw Ciengzyungh】Golwgluengh、go' iemgaeq、gocaetmbaw gak 15 gwz, cienq raemx gwn, yw ganhyenz.

【来源】为大戟科植物叶下珠 *Phyllanthus urinaria* L. 的全草。

【性味功能】性凉，味甘、苦。清热解毒。用于肝炎、肠炎、肾炎等。

【用法用量】水煎内服，15 ~ 20克。

【常用处方】叶下珠、田基黄、绞股蓝各15克，水煎服，治肝炎。

Go' gyakiq

小飞扬

【Goekgaen】Dwg baenz go cenhgwnhcauj doenghgo dagizgoh. *Euphorbia thymifolia* Linn.

【Singqfeih Gunghyung】Singq liengz, feih soemj、saep. Siuhuj doeng roenraemx, gaijdoeg siu foeg. Aeu daeuj yw oksiq、nyan daengj.

【Yunghfap Yunghliengh】Cienq raemx gwn, 20 ~ 50 gwz.

【Danyw Ciengzyungh】Go' gyakiq、byaekroem' oen、goriengroeggaeq gak 15 gwz, cienq raemx gwn, yw oksiq.

【来源】为大戟科植物千根草*Euphorbia thymifolia* Linn. 的全草。

【性味功能】性凉，味酸、涩。清热利湿，解毒消肿。用于腹泻、痔疮等。

【用法用量】水煎内服，20 ~ 50克。

【常用处方】小飞扬、刺苋菜、凤尾草各15克，水煎服，治腹泻。

Maexdeihmeij

救必应

【Goekgaen】Dwg gij naengfaex dezdunghcingh doenghgo dunghcinghgoh.
Ilex rotunda Thunb.

【Singqfeih Gunghyung】Singq hanz, feih haemz. Siuhuj gaijdoeg, siu foeg dingz in. Aeu daeuj yw baenzsa、conghhoz in、veicangzyenz、naengnoh fazyenz daengj.

【Yunghfap Yunghliengh】Cienq raemx gwn, 10~15 gwz; rogyungh habliengh, cienq raemx swiq baihgrog.

【Danyw Ciengzyungh】①Maexdeihmeij、ginhsenfungh gak 10 gwz, cienq raemx gwn, yw conghhoz in.

②Maexdeihmeij 10 gwz, byaekroem'oen 30 gwz, cienq raemx gwn, yw cangzyenz.

【来源】为冬青科植物铁冬青*Ilex rotunda* Thunb的树皮。

【性味功能】性寒，味苦。清热解毒，消肿止痛。用于痧症、咽喉炎、胃肠炎、皮炎等。

【用法用量】

水煎内服，10~15克；外用适量，水煎外洗。

【常用处方】

①救必应、金线风各10克，水煎服，治咽喉炎。

②救必应10克，刺苋菜30克，水煎服，治肠炎。